

Profesorius Vaclovas Bliznikas

2000 metų sausio mėn. 12 d. savo 70-ųjų metų jubiliejų būtų šventęs Respublikinės premijos laureatas, Vilniaus miesto geometrijos mokyklos steigėjas ir ilgametis vadovas, habilituotas daktaras, profesorius Vaclovas Bliznikas. Profesoriaus darbus tęsia ir jį su pagarba prisimena ne tik buvusieji bendradarbiai, bet ir didelis būrys mokinių, išsibarsčiusių po visą Lietuvą ir už jos ribų.

Apie profesoriaus V. Blizniko pedagoginę ir mokslinę veiklą rašėme žurnalo „Alfa plus Omega“ 1997 metų pirmajame numeryje.

Šiame numeryje skaitykite žiupsnelį profesorių pažinojusių žmonių prisiminimų.

Profesorių Vaclovą Blizniką prisimena

Prof. habil. dr. Vidmantas Pekarskas

Mano pažintis su prof. V. Blizniku prasidėjo 1959 metais per matematikos stojamąjį egzaminą. Tuomet jis kartu su būsimuoju prof. V. Liutiku buvo priėjęs prie manęs pažiūrėti mano darbo. Jie abu, tuo metu jauni ir išvaizdūs vyrai, mums stojantiesiems padarė išpūdį.

Vėliau prof. V. Bliznikas man skaitė kompleksinio kintamojo funkcijų teoriją, šiuolaikinės diferencialinės geometrijos kursą. Dėstė gerai, pakankamai aiškiai, bet gana greitai. Kartais atrodydavo, kad viena ranka rašo, o kita iš paskos trina. Dar ir šiandien atsimenu jo per egzaminą pateiktą man papildomą klausimą. Jis paklausė labai paprasto dalyko, ar posakiai „ n artėja prie begalybės“ ir „ $\max \Delta x_i \rightarrow 0$ “ reiškia tą patį, kai kalbama apie integralo sudarymą, ir liepė pateikti pavyzdį, kada $n \rightarrow \infty$, bet $\max \Delta x_i$ neartėja prie nulio. Egzaminuodamas aš irgi dažnai pateikiu šį klausimą studentams. Kelerius metus prof. V. Bliznikas buvo mūsų dekanas. Nors tuo metu, kai aš mokiausi, dekanais trumpai buvo dar du žmonės, man visam gyvenimui mano dekanu liko prof. V. Bliznikas. Kaip dekanas, mes studentai jo prisibijodavome, nes buvo griežtas, kartais impulsyvus, todėl reikalus, jei tik būdavo įmanoma, stengdavomės sutvarkyti su fakulteto sekretore, kuri buvo tikra studentų užtarėja.

Po instituto baigimo su prof. V. Blizniku susitikdavome per įvairias mokslines konferencijas. Žinodamas, kad abu su žmona dirbame KPI, jis mus abu labai skatino štoti į aspirantūrą, dirbti mokslinį darbą. Taip jau atsitiko, kad aš įstojau į KPI medžiagotyros aspirantūrą, o mano žmona išvažiavo mokytis į aspirantūrą pas jį. Mirus prof. K. Grincevičiui, prof. V. Bliznikas tapo jos vadovu. Jis visada rasdavo laiko ją pakonsultuoti. Prisimenu vieną juokingą epizodą, kai mes profesorių po vieno pobūvio žiemą lydėjome namo. Kėpurę jis nešėsi rankoje, sakydamas, kad daro taip, jog jos nepamestų.

Išpūdingas buvo mano susitikimas su prof. V. Blizniku aikštėje prie Vilniaus sporto rūmų per I Sąjūdžio suvažiavimą. Profesorius buvo iškėlęs trispalvę, nepaprastai pakiliai nusiteikęs ir jau tą dieną pasveikino mane su Lietuvos Nepriklausomybe.

Mano atmintyje prof. V. Bliznikas liko kaip ryški, įdomi ir išskirtinė asmenybė.

Mokytoja ekspertė Ona Jablonskienė

Gerbiama profesorių pažinau tik kaip Matematikos fakulteto dekaną, kuris galbūt lėmė mano studijų baigtį Vilniaus pedagoginiame institute. Kaip ir daugumai to meto tremtinių, grįžusių iš Sibiro, nelengva buvo patekti į aukštąją mokyklą, o ir patekus dažnam tekdavo susidurti su ta nelemta tremtimi. Tai ir man, jau besimokančiai 1961 metais tuometinis fakulteto dekanas profesorius V. Bliznikas pasikvietęs pasakė: „Žinai, tavimi vėl domisi saugumo organai, nes atnaujinta jūsų šeimos byla ir nežiūrint, kad tavo tėvas sušaudytas dar 1945 metais, tu tremtinė ir jie nenorėtų, kad tu baigtum Pedagoginį institutą, nes bus sunku dirbant auklėti mokinius tarybinių įsitikinimų. Bet tu nesijaudink, mes davėme teigiamą charakteristiką. Kai pakvies, tinkamai pasiruošk, neišsigąsk, na o kaip žmogus aš tau patariu – neskubėk ten su garsiais tėvo elgesio pasmerkimais, kaip kai kurie jauni elgiasi dėl baimės arba karjeros.“ Ir išties greit buvau iškviesta į saugumą ir amžinai liksiu dėkinga žmogui, padėjusiam man išlikti ne tik aukštojoje mokykloje, bet ir žmogumi.

Teko profesoriaus žmogiškumą patirti ir antrą kartą, kai 1962 metais reikėjo išvažiuoti į Maskvos kosmetikos institutą operuoti sužaloto veido. Dekanas padarė viską, kad gaučiau pašalpą ir stipendiją už tris mėnesius į priekį ir taip galėčiau padengti kelionės bei operacijos išlaidas. Toks jis išliko mano prisiminimuose, kaip žmogus, sugebantis suprasti kitą ir jam padėti, pamokyti jauną.

Įsimintinas buvo ir paskutinis pokalbis. Jau daug metų išdirbusi mokykloje, vadovaudama studentų pedagoginei praktikai iš vieno labai gerai užsirekomendavusio praktikanto išgirdau, kad jis turi sunkumų su profesoriaus dėstomu dalyku, nespėja susitvarkyti. Kalbėdama su profesoriumi papasakojau, kad vaikinai labai nuoširdžiai dirbo pedagoginės praktikos metu ir pradėjau vardyti visas pastebėtas geras jaunojo mokytojo savybes. Profesorius patylėjęs atsakė, jei išties jis taip dirba, matyt bus geras mokytojas. Jis neapsiriko patikėjęs – dabar jis ne tik dėstytojas, bet jau ir doktorantūrą bebaigęs.

Doc. Aleksandras Dreimanas

Su Vaclovu Blizniku susipažinau 1953 metų rudenį. Aš tik baigęs institutą pradėjau dirbti asistentu. Geometrijos katedros vedėjas prof. P. Katilius man sudarė sąlygas lankyti seminarus ir speckursus su universiteto 5-ojo kurso studentais. Ten aš pirmą kartą ir pamačiau stamboką vaikiną – Vaclovą Blizniką. Iš karto užsimezgė geri ir nuoširdūs santykiai. Baigęs Vilniaus universitetą jis išvažiavo į Maskvos universitetą aspirantūron, o 1955-1956 mokslo metais ir aš, kaip kuriantas, pakliuvau į Maskvos universitetą. Vėl sutikau Vaclovą, nes

abu priklausėme prof. S. Finikovo katedrai. Mes, kursantai, buvome apgyvendinti po du, o aspirantai gyveno po vieną. Todėl dažnai su Vaclovu mokydavomės jo kambarėlyje. Jis jau neblogai žinojo Maskvą, todėl ir laisvalaikį savaitgaliais leisdavome kartu. Aplankėme nemažai muziejų, Kremlių ir kartais, nors abu negėrėme ir nerūkėme, užklysdavome į gerą restoraną paieškoti egzotikos.

Vacys visada būdavo geros nuotaikos, neatsisakydavo padėti, ir mes gana daug laiko praleidome kartu mokydami. Būdavo, kad vienas skaito marksizmą, kitas klauso, kol užmiega. Tada pasikeičiam vaidmenimis. Turiu to laiko nuotraukų. Grįžus į Lietuvą, teko kartu dirbti. Jis man buvo ir katedros vedėjas ir dekanas, bet visada liko mielas Vacys. Pas jį būdavo visada galima užėiti ir pakalbėti kaip su senu draugu. Tačiau Vaclovas buvo griežtas tiems, kurie nedarė mokslinio darbo, nesiruošė studijuoti aspirantūroje. Prisimenu vieną paskutinių metų katedros posėdį. V. Bliznikas paklausė vieno kolegą, ar jis pasirengęs kandidatiniam egzaminui, kaip buvo planavęs. Kolega atsakė, studijavęs vieną knygą... V. Bliznikas paklausė, kokios spalvos tos knygos viršelis? Kolega prisipažino, kad šios knygos jis dar neskaitė. Vėliau jis perėjo į kitą darbą.

Prof. P. Katilius mėgo žvejoti ir dažnai pasiimdavo kartu mane, Statulevičių, Liutiką. Kartą pakvietė ir Vaclovą, kuris nebuvo žvejys. Aš traukiu žuveles ir sakau, kad užkibo kuoja, karšiukas, plakis ir pan. Kaip jis stebėjosi, kad visos žuvys labai panašios, o aš iš karto atskiriu jas. Seni žvejai leipom juokais.

Vaclovas matematiką mylėjo, mėgo ir turėjo tikrai daug žinių, kurių negailėjo kitiems. Visada jį prisimenu kaip darbštų, reiklų sau ir kitiems, ir pasirengusį padėti visiems, kuriems jo pagalbos reikia.

Doc. Juozas Šinkūnas

Profesorių Vaclovą Blizniką pažinojau bemaž 40 metų. Apie žmogų, palikusį gilų pėdsaką moksle, visuomeniniame gyvenime, trumpame rašinėlyje visko aprašyti neįmanoma.

Buvau Pedagoginio instituto Fizikos-matematikos fakulteto trečiojo kurso studentas, kai 1959 metų pavasario semestrą skaityti geometrijos specialaus kurso atėjo jaunas ir energingas dėstytojas Vaclovas Bliznikas. Kiekvienam studentui buvo paskirta po vieną V. Bliškės knygos „Įvadas į diferencialinę geometriją“ skyrių ir iš jų mes turėjome daryti pranešimus. Įsitikinome, ką reiškia individualus darbas su knyga. Greitai V. Bliznikas atrinko gabesnius studentus ir fakultete organizavo studentų mokslinę draugiją. Tuo pačiu metu K. Grincevičiaus ir V. Blizniko iniciatyva pedagoginiame institute pradėjo veikti Vilniaus miesto geometrijos seminaras, kuriame dalyvavo

ir studentų mokslinės draugijos nariai. Seminaras tapo žinomas ne tik tuometinėje Tarybų Sąjungoje, bet ir už jos ribų. Į seminarą atvykdavo daug geometrų iš kitų geometrijos centrų. Neteko girdėti, kad geometro disertacija, teigiamai įvertinta Vilniaus geometrijos seminare, atestacinės komisijos būtų nepatvirtinta. Daugelis geometrijos seminaro dalyvių apgynė disertacijas ir sėkmingai dirba mokslinį darbą.

Ketvirtame kurse pradėjau dirbti pas V. Blizniką Matematinės analizės katedroje laborantu. V. Bliznikas buvo ir fakulteto dekanas. Tuo metu katedroje dirbo tik du etatiniai dėstytojai, turintys mokslinius laipsnius ir vardus – V. Bliznikas ir A. Dreimanas. Katedros vedėjas ne tik reikalavo, kad dėstytojai gerai atliktų pedagoginį darbą, bet ir skatino, kad laikytų kandidatinio minimumo egzaminus, stotų į stacionarinę ar neakivaizdinę aspirantūrą. V. Blizniko iniciatyva gausus jaunimo būrys buvo nukreiptas į Maskvos, Kazanės ir Vilniaus universitetų aspirantūras. Tai, kad šiuo metu Vilniaus pedagoginio universiteto Matematikos fakultete beveik visi etatiniai dėstytojai turi mokslinius laipsnius ir vardus, – didelis ir V. Blizniko nuopelnas.

1962 metais įstojau į Vilniaus universiteto aspirantūrą ir mano moksliniu vadovu buvo paskirtas V. Bliznikas. Aš buvau pirmasis jo aspirantas. Vieną kartą per savaitę eidavau pas vadovą į namus atsiskaityti, ką nuveikiau per savaitę. Mane stebino kuklus vadovo butas, kurio visos sienos buvo apstatytos lentynomis su knygomis. Dauguma iš tų knygų naudojausi ir aš. Tuo metu aspirantų stipendija buvo labai kukli ir jie neuždarbiavo, o dirbo tik savo mokslinį darbą. Vadovas dažnai mane vaišino pietumis ar vakariene. Maistui jis buvo neišrankus, bet valgė sočiai. Vėliau, kai geometrijos aspirantūra buvo atidaryta pedagoginiame institute ir V. Bliznikas turėjo daugiau aspirantų, juos konsultuodavo katedroje. Net 11 V. Blizniko aspirantų apgynė disertacijas. Profesorius jiems sudarydavo geras darbo sąlygas, veždavosi į visasąjungines geometrijos konferencijas, geometrijos mokyklas. V. Blizniko iniciatyva buvo organizuotos Pabaltijo geometrijos konferencijos, geometrijos mokyklos, iš kurių keletas vyko ir Lietuvoje. Pedagoginiame institute buvo organizuota VI visasąjunginė geometrijos konferencija, kurios organizacinio komiteto pirmininku buvo V. Bliznikas.

Baigęs aspirantūrą, buvau priimtas į V. Blizniko vadovaujamą Matematinės analizės katedrą vyresnioju dėstytoju. Katedros vedėjas pagrindinį dėmesį skyrė moksliniam ir pedagoginiam darbui. Pats buvo puikus lektorius, sudėtingas šiuolaikinės geometrijos problemas stengėsi išdėstyti aiškiai ir suprantamai. Dėstytojai turėjo rašyti studentų komunistinio auklėjimo planus, į kuriuos V. Bliznikas mažai kreipė dėmesio. Tačiau gausios komisijos, tikrinusios komunistinio auklėjimo fakultete darbą dažnai mūsų dėstytojų nepasiekdavo – amortizudavo platūs dekanas ir katedros vedėjo V. Blizniko pečiai. Nors ir

kaip užimtas, V. Bliznikas visuomet rasdavo laiko užjausti bendradarbių jo šeimoje atsitikus nelaimėi, organizuodavo transportą ir dažnai pats važiuodavo palydėti į paskutinę kelionę bendradarbio mamytę ar tėvelį.

Tik tvirtos valios ir energijos žmogus galėjo atlikti tokį didžiulį organizacinį darbą fakultete ir sėkmingai užsiimti mokslu. Labiausiai jis laukė vasaros atostogų, kai šeimai išnuomodavo kaimišką gryčią Neries pakrantėje arba išsiųsdavo į kurortą, o pats gilindavosi į matematiką. Svarūs ir to darbo rezultatai: 1961 metais apginta kandidato disertacija, 1970 metais – daktaro disertacija, 1972 metais suteiktas profesoriaus vardas, o 1974 metais už darbų ciklą „Apibendrintų erdvių geometrija“ suteikta Respublikinė premija. Profesoriaus plunksnai priklauso per 90 mokslinių straipsnių, 10 mokomųjų knygelių studentams.

Intensyvus ir įtemptas darbas, sūnaus netektis, šeimyniniai rūpesčiai pakirto labai tvirtą profesoriaus sveikatą – sušlubavo širdis. Lipant į fakulteto ketvirtą aukštą jam tekdavo keletą kartų ilsėtis. Į pensiją profesorius išėjo 1994 metais. Lankydavau jį namuose. Rasdavau apsikrovusį knygomis, grindis nuklotas rankraščiais. Nespėjo profesorius įgyvendinti savo planų. 1997 metų vasario 6 d. mustojo plakusi profesoriaus širdis. V. Bliznikas palaidotas Antakalnio kapinėse, kur ilsisi ir kiti Lietuvos geometrai profesorius – Kleopas Grinčevičius ir profesorius Petras Katilius.

V. Blizniko biblioteką giminės padovanojo Pedagoginiam universitetui. Ji dabar yra Matematikos fakulteto mokslinių tyrimų laboratorijoje. Ja naudojasi magistrantai, doktorantai ir dėstytojai.

Profesorius Vaclovas Bliznikas išvarė plačią ir gilią Lietuvos mokslo vagą. Jis ilgai išliks jį pažinojusių atmintyje. „Blizniko sietis“, „Grincevičiaus ir Blizniko neholonominis kompleksas“ – tai sąvokos vartojamos mūsų ir užsienio šalių geometrų darbuose.